

KAUPUNKIAKTIVISMI JA NELJÄS SEKTORI – MISTÄ ON KYSYMYS?

Mitä on kaupunkiaktivismi?

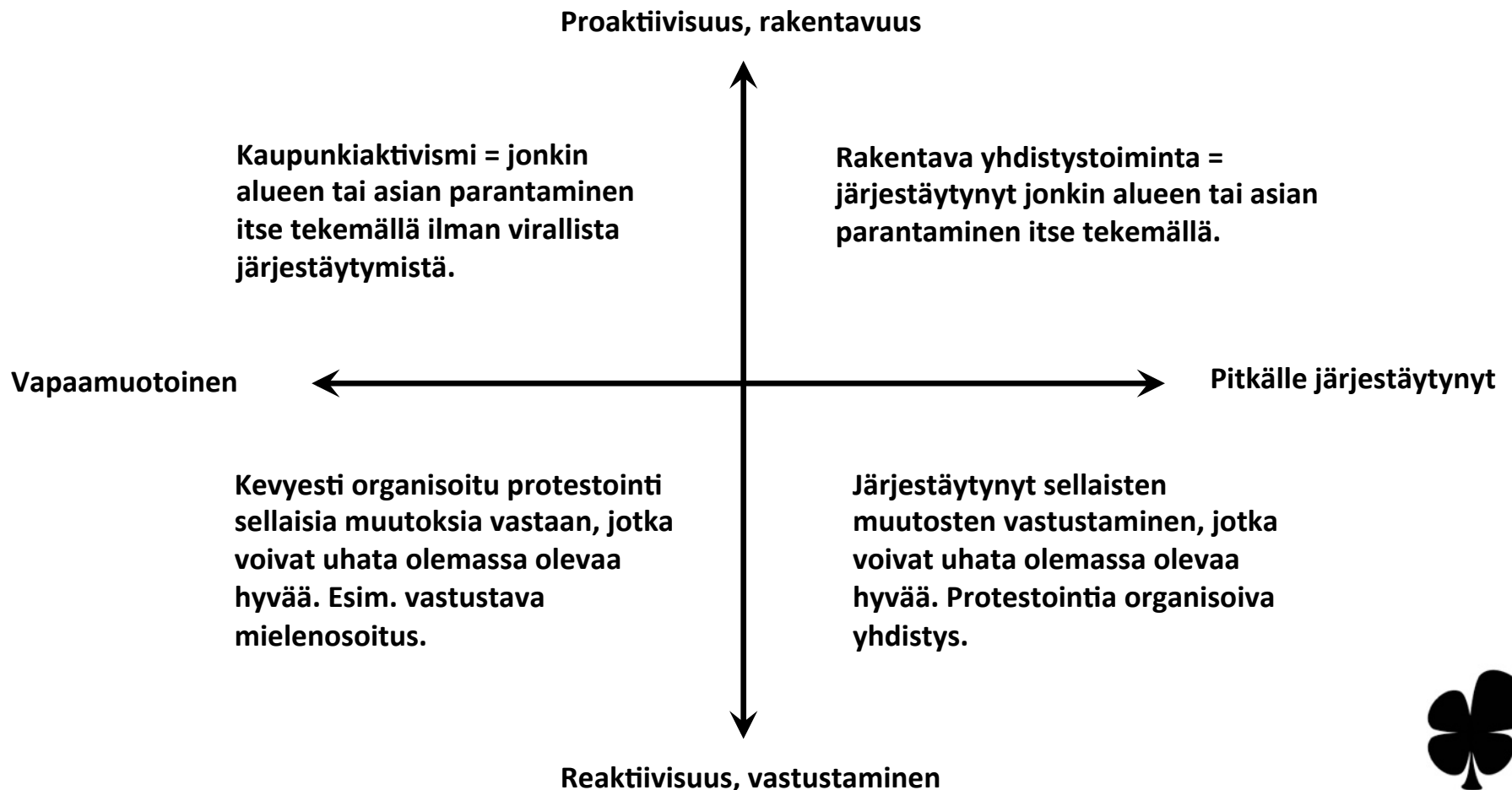
Kansalaisten **itse organisoimaa** ja **omaehtoista yhteistoimintaa**, joka

- tapahtuu yleensä järjestötoiminnan ulkopuolella
- on luonteeltaan aloitteellista, **proaktiivista** ja rakentavaa
- suuntautuu ensisijaisesti **toimintaan**, ei poliittiseen mielipiteenmuodostukseen tai vaikuttamiseen
- nojaa **tee-se-itse**-henkeen ja commons-ajatteluun
- hyödyntää internetiä ja **sosiaalista mediaa** toiminnassaan ja järjestäytymisessään
- ja tapahtuu kaupunkitilassa tai liittyy kaupungin oloihin.

Kansalaisaktivismia on montaa lajia – demokratia tarvitsee kaikkia!

Aktivismi voi tähdätä jonkin alueen tai asian parantamiseen tai sen varjelemiseen sitä uhkaavilta muutoksilta. Molemmille on paikkansa. Käsityksiä toiminnan luonteesta (rakentava/protestoiva) voi olla yhtä monta kuin määrittelijöitäkin. Jos toisten käsitys toiminnan luonteesta on kovin erilainen kuin toimijoiden oma käsitys, voi olla hyödyllistä pohtia, mistä se johtuu.

Miksi aktivismi on lisääntynyt?

Digitalisaatio, internet ja some ovat tuoneet uusia mahdollisuuksia järjestäytyä ja toimia, monenlaisissa rooleissa.

Aktivismien nousu liittyy myös muihin samanaikaisiin ilmiöihin:

- Kuluttajuus on muuttunut kohti osallistuvaa kulutusta ja jakamista.
- Työ on muuttunut. Luova työ, ulkoistaminen, mikroyrittäjäyys, keikkatyö, freelancerismi ja co-working-tilat ovat yleistyneet.
- Ekologinen käänne: mm. kierrätystä ja lähiruokaa pidetään arvossa.
- Yritystoiminnassa ovat korostuneet startup-henki ja eettinen yrittäjäyys.
- Pettymys politiikkaan on aktivoinut suora toimintaa.

Miksi hallinnon tulee mukautua kaupunkiaktiivisimpien nousuun?

Julkisen hallinnon toimintakulttuuri ja käytännöt jarruttavat kansalaistoimintaa. Tällöin hallinto on **vaarassa menettää demokraattisen oikeutuksensa**, varsinkin, kun moni on samalla pettynyt edustukselliseen demokratiaan.

Aktivistit mm. kokoavat nopeita joukkoja öljyntorjuntaan öljyvahingon sattuessa (tapaus Maunulanpuro) ja parantavat palvelujen laatua (ympäristömummit ja vaarit Lahden päiväkodeissa, kaupunkifillarit.fi kaupunkipyörien käytön helpottajana).

- Toimintakulttuurin ja käytäntöjen mukauttaminen **vapauttaa merkittävästi voimavaroja** kaupunkien ekologisen kestävyys, osallisuuden, yhteisöllisyyden ja elinvoimaisuuden edistymiseen.
- Aktivistit voivat hoitaa asioita **tehokkaammin ja paremmin** kuin perinteiset organisaatiot yksinään.

Mihin yhteiskunta on menossa?

Aktivismien nousun myötä käynnissä on yhteiskunnallinen murros, jossa on nähtävissä kolme kehityskulkua:

- 1) **Julkinen valta** muuttuu: kaupunkilaiset ottavat itselleen edustukselliselle järjestelmälle kuuluneita tehtäviä.
- 2) **Markkinat** muuttuvat: jakamistalous ja vertaistuotanto uudistavat hyödykkeiden tuotantoa ja jakautumista.
- 3) **Valta, demokratia ja kansalaisuus** muuttuvat – oletusarvoisesti tasaveroisempaan ja yhteisöllisempään suuntaan.

Mitä aktivistit tekevät?

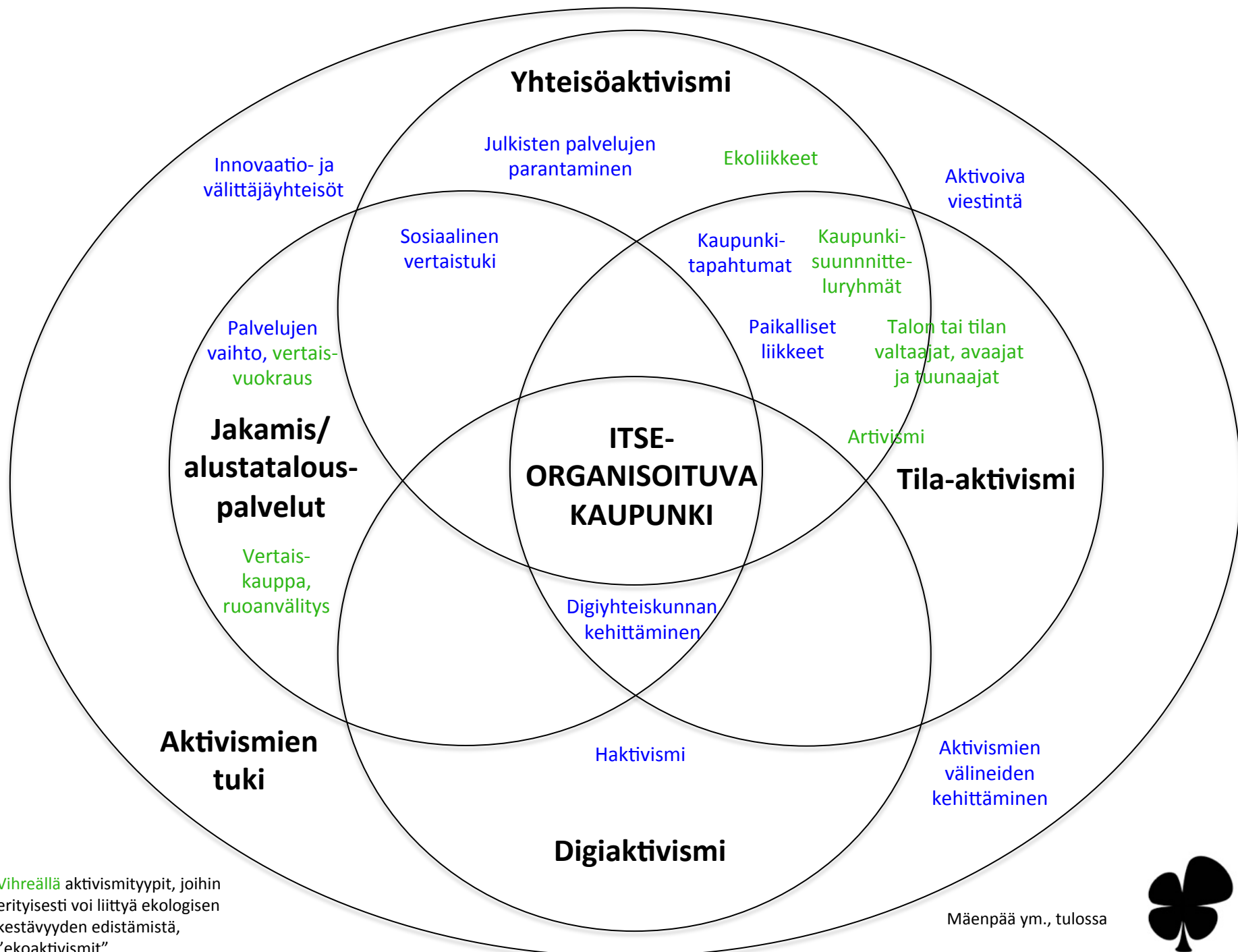
- Perustavat Naapuruuspiirin tai REKO-lähiruokaringin, järjestävät Block partyn, suunnittelevat yhteisöllisen korttelin tai yleiskaavan, devaavat datasta palveluja, joukkorahoittavat hankkeita, perustavat yrityksiä...
- Aktivismeja voi luokitella viiteen teemaan: yhteisöaktivismi, tila-aktivismi, digiaktivismi, jakamis/alustatalouspalvelut, aktivismien tuki.

Yksittäinen aktivismi kuuluu vähintään yhteen teemaan – usein kuitenkin useampaan. Esimerkiksi vaihtoehtokaavan tekeminen voi olla tila-, yhteisö- ja digiaktivismia.

Seuraava kuva havainnollistaa aktivismien kirjoa. Luokittelua voi käyttää aktivismien kartoittamisessa ja ideoinnissa. Mitä jokin alue kaipaisi? Mistä innostuisit itse?

Luokittelu tarkemmin julkaisussa Mäenpää, P. & Faehnle, M. 2016. Kaupunkiaktivismi voimavarana. Kvartti 3/2016, 16-33. <http://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/kaupunkiaktivismi-voimavarana>

Vihreällä aktivismityypit, joihin erityisesti voi liittyä ekologisen kestävyden edistämistä, "ekoaktivismit"

Mäenpää ym., tulossa

Neljäs sektori

- Perinteisen järjestösektorin ulkopuolella tapahtuva kansalaisaktivismi toimijoineen muodostaa yhteiskunnan neljännen sektorin.
- Neljäs sektori on ennen kaikkea **toiminnan tyyppi**. Kansalaistoiminnan voi kärjistää kahteen ääripäähän: vahvasti neljäs sektori -tyyppiseen toimintaan ja perinteiseen järjestötoimintaan.
- Neljäs sektori -tyyppistä toimintaa voi olla myös muilla kuin varsinaisilla neljännen sektorin toimijoilla.

Yhteiskunnan neljän sektorin rajat häilyvät.

Yksittäinen toimija tai toiminta ei välttämättä lukeudu selvästi mihinkään sektoriin.

Rajat liudentuvat ja sektorien suhteet muovautuvat erityisesti verkostomaisessa yhteistoiminnassa.

Kansalaistoiminnan ideaalityyppien piirteitä

Yksittäisen ryhmän tai organisaation toiminnassa voivat painottua neljännen sektorin tai perinteisen järjestötoiminnan piirteet. Piirteitä voi tarkastella alla olevilla jatkumoilla. Mikä kohta jatkumossa kuvaa omaa ryhmääsi tai organisaatiotasi parhaiten?

Neljäs sektori -tyyppinen toiminta	Perinteinen järjestötoiminta
Organisoituminen: esim. vain some-ryhmä	Organisoituminen: järjestö
Some keskeinen	Some apuna
Hakkeriasenne vaikuttamiseen	Vaikuttaminen valm. ja päätöksenteon kautta
Tapahtumia, toimintaa, DIY	Vaikutusvalta
Yhteisöllisyys	Kumppanina kunta
Verkostoituminen, yritykset	Edustavuus
Avoimuus, jakaminen	Jatkuvuus
Näkyvyys	Edunvalvonta
Hetkellisyys	Hallittu kokonaiskehitys
Hiearkioiden kaihtaminen	Hierarkkisuus
Toiminnan palo, uuden keksintä	Tehdään, koska ennenkin
Proaktiivisuus, YIMBY	Myös vastustamista, NIMBY

Systeminen muutos

Aktivismi voi olla välitön ilon tai hyödyn lähde tai se voi tähdätä laajemmin systeemin muuttamiseen. Esimerkiksi tuunauspajatoiminta voi olla tekijöilleen keino edistää yhteiskunnan kestävyttä.

Aikapankit

Haktivismi

Hävikkiruoka-aktivismi

Siivouspäivä

Tuunauspajat

Ravintolapäivä

Ympäristömummo- ja -vaaritoiminta

Ei laiteta pakasteita pieneen pussiin -kampanja

Varjokaavoitus

Tee-se-itse -toiminta

Vaikuttaminen valmisteluun ja päätöksentekoon

REKO-renkaat

Kallio-liike

Hertsikan pumppu

FB-kirpputorit

Nappi Naapuri

Myyrmäk-liike

Oman asunnon tai auton vertaisvuokraus

(Perinteiset kaupunginosa-yhdistykset)

Lisää kaupunkia Helsinkiin

Hätäkahvit

Oma juttu

Miten voit lisätä ymmärrystä kaupunkiaktiivismeista ja niiden merkityksistä?

Kaikki:

- Levitä hyviä esimerkkejä. Kerro toisille tai jaa somessa esimerkiksi jokin kaupunkiaktivismi.fi:n tapaustarinoista.

Kansalaistoimija:

- Kokoa lista alueesi toimijoista, joukkoista ja jaa sitä.

Viranhaltija, luottamushenkilö:

- Kysy kollegoilta, millaisia kansalaistoimijoita he tietävät alueeltaan. Pohtikaa, mitä toimijat ovat saaneet ja voisivat saada aikaan.
- Kun alat valmistella jotain hanketta, pyydä aktivisteja mukaan miettimään miten kansalaistoiminta voi liittyä hankkeeseen.
- Keskustele hyvistä esimerkeistä myös johdon kanssa.

Oppilaitoksen edustaja:

- Järjestä kansalaistoiminnan kurssi yhdessä aktivistien kanssa.
- Vie opiskelijat kentälle tapaamaan aktivisteja osana opetusta.

Katso myös muut tietopaketit:

NELJÄSSEKTORI . FI
KAUPUNKIAKTIVISMI . FI

